

Vastaus kirjalliseen kysymykseen työikäisten muistisairaiden tilanteesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronica Rehn-Kiven /r ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 82/2020 vp:

Mihin toimiin hallitus on ryhtymässä parantaakseen työikäisten muistisairauksista kärsivien ihmisten ja heidän läheistensä tilannetta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Toimivat hoito- ja palveluketjut ovat tärkeitä laatutekijöitä työikäisten muistisairaiden ihmisten ja heidän läheistensä tilanteen parantamisessa. Toimiva hoito- ja palveluketju liittyy perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalihuollon ja kuntoutuksen palvelut eheäksi kokonaisuudeksi ja turvaa muistisairaalle ihmiselle ja hänen läheisilleen yksilölliset palvelut oikea-aikaisesti. Tällä hetkellä työikäisille muistisairaille soveltuvien palveluiden saatavuudessa on puutteita etenkin pienissä kunnissa, koska suurin osa muistisairaille tarjotuista palveluista on suunniteltu iäkkäille ihmisille.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan sisältyy muistisairauksien ehkäisyn nostaminen muiden kansansairauksien ehkäisyn rinnalle. Toimintakyvyn säilyttäminen on yksi peruspilari muistisairaana ihmisen hyvän elämänlaadun ylläpitämisessä. Sen vuoksi on tärkeää kiinnittää huomiota kaikenikäisten ihmisten aivoterveysten edistämiseen, muistisairauksien varhaiseen diagnosointiin, hoitoon ja kuntoutukseen. Hyvin suunnitellut ja toteutetut palvelut ja tuki parantavat sairastuneiden toimintakykyä ja elämänlaatua, vähentävät ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon tarvetta sekä hillitsevät kustannusten kasvua.

Hallituksen ohjelmaan sisältyy useita uudistuksia ja toimenpiteitä, jotka ovat merkittäviä työikäisten muistisairaiden henkilöiden kannalta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksen tavoitteena on turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat palvelut kaikille kokoamalla palvelujen järjestämisvastuu kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Rakenneuudistukseen kytkeytyy hallituksen käynnistämä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus 2020-2022 -ohjelma. Ohjelmassa luodaan laaja-alaisia sosiaali- ja terveyskeskuksia, parannetaan etenkin perustason sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta ja sovitetaan palveluja yhteen ihmisen tarpeita vastaavaksi.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma on tärkeä muun muassa työikäisille muistisairaille, koska muistisairauteen sairastuneen työikäisen henkilön hoitovastuu siirtyy yleensä työterveyshuollosta perusterveydenhuoltoon, kun sairastunut joutuu jäämään pois työelämästä. Eheä

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 82/2020 vp

ja toimiva palvelujen kokonaisuus turvataan muistisairaalle ihmiselle kattavan voimavarojen, tuen ja palvelutarpeiden arvioinnin, palveluohjauksen, palvelujen koordinoinnin ja seurannan avulla.

Osana tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus-ohjelmaa toteutetaan muistisairauksien ennaltaehkäisyyn tähtäävä elintapaohjauksen toimintamalli. Ohjelmaan sisältyy myös kotihoidon ja omaishoidon tuen uudistaminen. Kehittämistyön painopisteitä ovat ehkäisevät ja kuntouttavat toimintamallit sekä omaishoitoperheiden palvelujen kehittäminen.

Kuntoutusta kehitetään lähtökohtana kuntoutuskomitean työ. Tavoitteena ovat saumattomat hoito- ja kuntoutusketjut ja ihmisten toimintakyvyn parantaminen ja tukeminen.

Muistisairaiden ihmisten yhdenvertaisuuden ja itsemääräämisoikeuden turvaaminen on yhteiskunnan erityinen tehtävä. Hallitusohjelmaan sisältyy asiakkaiden ja potilaiden itsemääräämisoikeuden vahvistaminen asiakas- ja potilaslain uudistamisella.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA jakaa veikkausvoittovaroista tänä vuonna 9,45 miljoonaa euroa muistisairaita ja heidän läheisiään tukeville muistijärjestöille. Avustuksista osa käytetään työikäisten muistisairaiden ja heidän perheidensä tukemiseen ja tuen kehittämiseen. Lisäksi STEA-avustuksia jaetaan 8,62 miljoonaa euroa omaishoitajille suunnattuun järjestötoimintaan, josta hyötyvät osaltaan myös työikäisten muistisairaiden omaishoitajat.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimen järjestäminen ei nykyisinkään perustu diagnoosiin, vaan henkilön vammasta tai sairaudesta aiheutuvaan tarpeeseen. Työikäiset muistisairaat voivat saada vammaispalvelulain mukaisia palveluja yhdenvertaisesti muiden kanssa. Henkilöllä on oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin, jos hän ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja sosiaalihuoltolain tai muun lain nojalla. Vammaisilla henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan vammaisten ihmisten yksilöllisten tarpeiden parempi huomioon ottaminen toteutetaan osana vammaispalvelulainsäädännön uudistusta. Samalla kokeillaan vammaisten henkilöiden henkilökohtaisia budjetteja. Vammaispalvelulain uudistusesitys raukesi viime hallituskaudella eduskunnassa, minkä vuoksi tarpeellinen uudistus on viivästynyt. Alkuvuodesta 2020 sosiaali- ja terveysministeriö asetti ns. Osallisuus-työryhmän, joka valmistelee vammaispalveluja koskevaan lainsäädäntöön säännösehdotukset koskien vammaisten henkilöiden osallisuutta sekä oikeussuojakeinoja palvelujen järjestämistavan valinnan yhteydessä. Vammaispalvelulainsäädännön laajempi uudistaminen käynnistetään viipymättä sote-rakenneratkaisun päätösten jälkeen.

Helsingissä 12.3.2020

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru